

E 2012-510 - 01789
T 2012-510 - 005914

**Förbifart Stockholm
mellan E4/E20 vid Kungens kurva och E4 vid
Häggvik**

GENOMFÖRANDEAVTAL

---

för de i Stockholms kommun belägna sträckorna

Trafikverket, Region Stockholm org.nr. 202100-6297, 781 89 Borlänge, nedan kallad Trafikverket, och Stockholms kommun org.nr.212000-0142, genom dess trafik- och renhållningsnämnd och exploateringsnämnd, nedan gemensamt kallade Staden och när så är lämpligare Trafik- och renhållningsnämnden respektive Exploateringsnämnden har träffats följande

---

GENOMFÖRANDEAVTAL

Bilagor:

1.1-1.4	Översiktskartor
2.1-2.11	Allmän väg med Trafikverket som väghållare och gata med Staden som huvudman
3	Del av systemhandling
4-16	Förslag till detaljplanekartor
17	Tidplan 2012-11-23

1. INLEDNING

Förbifart Stockholm är en viktig förutsättning för en fortsatt utveckling av det snabbt växande Stockholmsområdet som en samlad region. Vägen binder samman de norra och södra länsdelarna, avlastar Essingeleden och innerstaden samt minskar sårbarheten i regionens trafiksystem. Av vägens 21 kilometer går drygt 18 kilometer i tunnel. Förbifart Stockholm är utpekad som riksintresse. Drygt halva sträckan går genom Stockholms kommun.

Trafikökningen och den starka befolkningsökningen i Stockholmsregionen måste följas upp med investeringar i ny infrastruktur, inte minst i nord-sydlig riktning. Detta gäller både vägar, spår och ledningar. Förbifart Stockholm bidrar på vägsidan till att hålla samman regionen, knyta ihop regionala kärnor och ge en ökad stabilitet i systemet.

Ett ramavtal för den s.k. ”ringen” och ”yttre tvärleden” tecknades år 1995 mellan dåvarande Vägverket och Stockholms kommun genom dess dåvarande gatu- och fastighetsnämnd.

Därefter har ett Medfinansieringsavtal för infrastruktursatsningar enligt Stockholmsförhandlingen (”Finansieringsavtalet”) godkänts av bl.a. Trafikverket dvs. dåvarande Vägverket och Banverket samt Stockholms stad. I avtalet anges bl.a. att genomförandet av Förbifart Stockholm kräver en finansiering om ca 27,6 mdkr i 2009 års penningvärde, varav statliga anslag 5 mdkr och finansiering via trängselskatt 22,6 mdkr.

I Finansieringsavtalet uttalas också att de närmare detaljerna för varje projekt ska regleras i särskilda och skriftliga Finansierings- och genomförandeavtal mellan berörda intressenter. Dessa avtal ska tydligt reglera bl.a. projektets syfte, omfattning och standard, tidplan, markupplåtelse, genomförandeformer, organisation och arbetssätt samt

finansiering, inräknat hur fördyringar ska hanteras och fördelas mellan intressenterna. Det uttalas också att avtalen ska följa de principer som redovisas i stycket ovan.

Mot bakgrund av det senare tecknade Finansieringsavtalet som bl.a. reglerar hur Förbifart Stockholm ska finansieras är parterna överens om att det ovan nämnda ramavtalet från 1995 inte ska tillämpas.

För genomförandet av Förbifart Stockholm krävs en arbetsplan och ett antal detaljplaner. Arbetsplanen fastställs av Trafikverket och anger bl.a. den allmänna vägens sträckning. Detaljplanerna fastställs av Stockholms kommunfullmäktige och anger bl.a. också den allmänna vägens sträckning samt markens användning i övrigt. Staden bistår Trafikverket i genomförandet i enlighet med vad som närmare framgår av detta genomförandeavtal.

2. DEFINITION AV ANVÄNDA BEGREPP

Nedan definieras i avtalet använda begrepp:

Förbifarten	De anordningar för Förbifart Stockholm som utgör/ kommer att utgöra allmän väg med Staten genom Trafikverket som väghållare, se bilaga 2.1-2.11.
Tidplan	Utdrag ur Trafikverkets huvudtidplan daterad 2012-11-23, se bilaga 17.
Projekt FS	De i Stockholms kommun belägna delarna av Förbifarten samt därutöver de anordningar som Trafikverket anlägger enligt bilaga 2.1-2.11 och punkt 6 nedan och som Staden blir ägare till och huvudman för.
Projektmedel	Med Projektmedel avses trängselskattemedel och statligt anslag enligt punkten 4.2 i Finansieringsavtalet

3. SYFTE OCH GEOGRAFISK OMFATTNING M.M.

Syftet med detta avtal är att reglera förhållandet mellan Trafikverket och Staden vid projektering, upphandling och genomförandet av Projekt FS.

Avtalet ska därvid bl.a. reglera parternas ägande, väghållarskap/huvudmannaskap, deras kostnadsansvar för investering samt drift, underhåll och reinvestering liksom fastighetsbildning.

Den geografiska omfattningen av detta avtal och väghållarskapet/huvudmannaskapet framgår av bilaga 1.1-1.4 och 2.1-2.11.

4. KOMPLETTERANDE AVTAL

Utöver detta avtal är parterna överens om att följande avtal kan komma att tecknas vid behov:

1. Markavtal innehållande exempelvis överenskommelse om 3D-fastighetsbildning, ändring av befintligt servitut, eventuellt tillkommande permanent utrymmesbehov och tillkommande nyttjanderätter samt ändrade gränssnitt och fastighetsgränser för respektive anläggning m.m.
2. Avtal om förutsättningar vid framtida drift- och underhållsåtgärder.
3. Särskilda tilläggsavtal till detta genomförandeavtal med anledning av större förändringar exempelvis i Tidplanen.

5. GENOMFÖRANDE

Med Projektmedel projekterar, upphandlar och genomför Trafikverket Projekt FS i den omfattning och till den standard och utformning som framgår av detta avtal, särskilt punkt 6 och bilaga 3.

Under tiden för genomförandet av Projekt FS kan ett antal andra byggnads- och infrastrukturprojekt komma att genomföras i och omkring Projekt FS arbetsområden. Parterna är överens om att uppta förhandlingar för att träffa samordningsavtal i samband med genomförandet av eventuella sådana projekt.

5.1 Bygghandlingar

5.1.1 Kommunala anläggningar

I denna punkt regleras Stadens deltagande i och granskning samt godkännande av bygghandlingar för anläggningar som Staden blir ägare och huvudman till. Ändringar i och tillägg till de färdiga och slutliga handlingarna som efter Stadens godkännande utgjort underlag för upphandling av entreprenör regleras i punkt 7 nedan.

Trafikverket ska utarbeta samtliga bygghandlingar och förfrågningsunderlag för Projekt FS. Trafikverket avser att använda digitala 3D-modeller i förfrågningsunderlagen och en mindre del ritningar än traditionellt.

Staden ska fram till färdigställande av bygghandlingar beredas tillfälle att kontinuerligt delta vid projekteringen av handlingar rörande anläggningar som Staden blir ägare till och huvudman för och som inte utgör allmän väg med staten genom Trafikverket som väghållare. Staden ska i god tid innan handlingarnas färdigställande redovisa eventuella krav och ändringsförslag.

De handlingar som berör ovan nämnda anläggningar ska levereras för granskning samt övriga anslutande handlingar som krävs för att förstå helheten i dessa anläggningar. Stadens granskning av bygghandlingar ska ske successivt under projekteringsarbetet enligt granskningsrutiner som i samråd mellan parterna ska tas fram inom projektet. Granskningen ska så långt som möjligt utföras i digitala modeller.

Trafikverket ska meddela Staden minst 14 dagar i förväg att handlingar kommer att sändas ut för slutgranskning och kalla till ett informationsmöte angående berörda handlingar. Staden ska inkomma med synpunkter på förslagshandlingar och detaljprojekterad bygghandling i enlighet med de granskningsrutiner som i samråd ska tas fram inom projektet. Normal tid för granskning är 4 veckors förgranskning av färdig handling samt efter justeringar slutgranskning om 2 veckor.

5.1.2 Förbifarten

Staden ska beredas möjlighet att granska och lämna synpunkter på bygghandlingar för Förbifarten, särskilt vad gäller delar som ansluter till Stadens anläggningar, där Förbifarten går i ytläge, ovanjordsanläggningar eller i frågor som i övrigt är av större eller mer principiell betydelse. Rutiner och former för sådan granskning ska utarbetas i projektgruppen.

5.2 Skadeståndsansvar, förelägganden m.m.

Trafikverket svarar under byggande av Projekt FS i egenskap av byggherre gentemot Staden för de skador, olägenheter och övrig påverkan som genomförandet av Projekt FS orsakar tredje man och/eller Staden. Trafikverket ska därvid bl.a. hålla Staden skadelös för alla anspråk som riktas från tredje man mot Staden under förutsättning att dessa anspråk är direkt eller indirekt hänförliga till byggandet och genomförandet av Projekt FS. Tredje man inkluderar även sådan part som Stockholms kommun genom avtal kan tvingas utge ersättning till. Trafikverkets ansvar för sådana avtalsförpliktelser förutsätter dock att avtalsvillkoren är i enlighet med allmänna rättsprinciper.

Trafikverket ska även hålla Staden skadelös avseende samtliga kostnader m.m. föranledda av förelägganden från myndigheter som kan komma att riktas mot Staden under byggande och Genomförande av Projekt FS.

Trafikverkets ansvar enligt ovan omfattar även åtgärder som vidtas eller underläts av dess anställda samt av verket anlidade entreprenörer, leverantörer och övriga personer.

Ovanstående begränsar eller inskränker inte det ansvar eller den skadestånds- eller ersättningsskyldighet som kan åvila Trafikverket enligt bl.a. lag, praxis eller avtal vid byggandet och genomförandet av Förbifarten.

Efter övertagandebesiktning mellan Staden och Trafikverket övergår ansvaret för Stadens anläggningar till Staden enligt punkt 14.1.

5.3 Myndighetstillstånd

Trafikverket svarar för att myndighetstillstånd söks för Projekt FS. Staden ansöker om de erforderliga tillstånd som endast Staden kan ansöka om för de anordningar som Staden är/ska bli huvudman för, se bilaga 2.1- 2.11, och som inte utgör allmän väg med Staten genom Trafikverket som väghållare. Parterna verkar för att alla tillstånd finns i sådan tid att Projekt FS kan genomföras enligt Tidplanen.

Trafikverket meddelar Staden i god tid vilka ansökningar/tillstånd som är aktuella samt ombesörjer och bekostar framtagandet av de underlag som krävs för Stadens ansökan/tillstånd.

5.4 Detaljplaner

Staden och Trafikverket ska verka för att erforderliga nya detaljplaner för genomförandet av Projekt FS antas och vinner laga kraft.

Trafikverket bekostar samtliga planavgifter med Projektmedel.

5.5 Kartunderlag

Parterna noterar att separat avtal föreligger mellan Trafikverket och Stockholms kommuns Stadsbyggnadskontor avseende kartunderlag, varför denna fråga inte regleras i detta genomförandeavtal.

6. OMFATTNING OCH UTFORMNING

6.1 Allmänt

Arbetena enligt detta avtal ska utföras enligt myndigheters bestämmelser t.ex. arbetsplan, detaljplan samt miljödom.

De kommunala anläggningarna ska i tillämpliga delar utformas enligt systemhandlingarna bilaga 3 och Stadens Tekniska Handbok samt ”PM vägarkitektur – samordnad utformning för ytlägen”, daterad 2012-08-23. Parterna är överens om att PM vägarkitektur ska tillämpas vid projektering av berörda delar av Projekt FS.

Den närmare omfattningen och utformningen, vad avser exempelvis läge och standard, av de arbeten som ska utföras och de anläggningar som ska byggas inom ramen för Projekt FS framgår av bilaga 1.1-1.4, 2.1-2.11 och (del av) systemhandlingarna bilaga 3 som kompletteras av nedanstående uppräknig.

Vid motstridiga uppgifter i detta genomförandeavtal inklusive eventuella tilläggsavtal och systemhandlingarna gäller bestämmelserna i detta genomförandeavtal inklusive eventuella tilläggsavtal först om inte omständigheterna uppenbarligen föranleder annat.

6.2 Detaljplaner för Förbifartens anslutning till E20 i Skärholmen

Dp 2009-17151-54 Anslutning till Skärholmsvägen, se bilaga 2.1

För Projekt FS projekterar, bygger och bekostar Trafikverket med Projektmedel följande anordningar för allmän väg som staten genom Trafikverket är väghållare för:

- Bullerskärm och vägslänt mot Skärholmsvägen.

Trafikverket projekterar, bygger och bekostar med Projektmedel följande anordningar, för vilka Staden blir ägare och huvudman:

- Ny cirkulationsplats på Skärholmsvägen för anslutning mot ny trafikplats på E4/E20.
- Ny anslutning till separat GC-bro över E4/E20 med därtill kopplad förbindelse mot Skärholmens centrum. Parterna är överens om att den nya GC-bron över E4/E20 ersätter tidigare förslag till GC-förbindelse via den nya trafikplatsen över E4/E20.
- Bullerskärm vid cirkulationsplatsen för bebyggelsen inom kvarteren Stävholmen och Lindholmen.

Dp 2009-17149-54 Norr om trafikplats Kungens Kurva, se bilaga 2.2

För Projekt FS projekterar, bygger och bekostar Trafikverket med Projektmedel följande anordningar för allmän väg som staten genom Trafikverket är väghållare för:

- Förbifartens huvudkörbanor i berg- och betongtunnlar under mark samt betongtråg till markplanet för anslutningar mot E4/E20 söderut.
- Förbifartens ramper i berg- och betongtunnlar under mark samt betongtråg till markplanet för anslutningar mot E20 norrut.
- Bussramper i berg- och betongtunnlar under mark samt betongtråg till markplanet för anslutningar mot Skärholmsvägen.
- Tilluftsanläggningar dels vid tunnelbanetunneln nära Skärholmsvägen (100_18) dels intill fastigheten Storsätra 1 (nära 100_21) samt ytterligare en på höjden mellan de två andra.

TDp/Dp 2009-17150-54 Tunnel Sätra, se bilaga 2.3

För Projekt FS projekterar, bygger och bekostar Trafikverket med Projektmedel följande anordningar för allmän väg som staten genom Trafikverket är väghållare för:

- Förbifartens huvudkörbanor och ramper i bergtunnlar samt arbetstunnel i Sätra. Arbetstunneln permanentas som reservventilation från huvudtunnlarna.
- Bussramper i bergtunnlar mot Skärholmsvägen.
- Tilluftsanläggningar (100_20, 200_1, 200_3) nås via Skärholmsvägen, GC-vägen längs Mälaren respektive åtkomst via Vattentornets servitutsväg.
- Frånluftsanläggning 200_20 där arbetstunneln vid Sätra kvarstår som reservventilationsanläggning.

6.3 Detaljplaner för Förbifartens anslutning till Bergslagsvägen i Vinsta

Dp 2010-00868-54 Tunnel Grimsta, se bilaga 2.4

För Projekt FS projekterar, bygger och bekostar Trafikverket med Projektmedel följande anordningar för allmän väg som staten genom Trafikverket är väghållare för:

- Förbifartens huvudkörbanor i tunnlar under mark och vatten samt ett mindre friskluftsintag (300_5).

TDp/Dp 2010-00870-54 Tunnel Vinsta, se bilaga 2.5

För Projekt FS projekterar, bygger och bekostar Trafikverket med Projektmedel följande anordningar för allmän väg som staten genom Trafikverket är väghållare för:

- Förbifartens huvudkörbanor och ramper mot cirkulationsplatsen vid Johannelunds T-banestation i berg- och betongtunnlar under mark.
- Ett frånluftstorn med friskluftsintag intill T-banestationen med servicetillfart från Lövstavägen samt ett mindre friskluftsintag vid Liljeörnsgatan på fastigheten Herreköket 1.
- En frånluftsstation vid fastigheten Skutkrossen 18 med serviceväg från Sorterargatan (intill 400_4). Servitutsrättighet ska skapas.
- Två friskluftsintag intill kvarteret Skutkrossen (mellan 400_4 och 400_5 och en tilluftsstation(intill 400_5), alla med vändplan och tillfart från Packstensgränd.

Dp 2009-18963-54 Vinstamotet, se bilaga 2.6

För Projekt FS projekterar, bygger och bekostar Trafikverket med Projektmedel följande anordningar för allmän väg som staten genom Trafikverket är väghållare för:

- Förbifarten i form av betongtunnel, betongtråg och rampväg fram till de två cirkulationsplatserna på Bergslagsvägen.
- Elskåp med tillfart via Stadens GC-vägnät.

Trafikverket projekterar, bygger och bekostar med Projektmedel följande anordningar, för vilka Staden blir ägare och huvudman:

- Ny cirkulationsplats på Bergslagsvägen vid Skattegårdsvägens anslutning där även Förbifarten ansluter.
- Ny cirkulationsplats på Bergslagsvägen vid tunnelbanans korsning med Bergslagsvägen där Förbifarten ansluter.
- Tre körfält i vardera riktningen varav ett är busskörfält mellan de nya cirkulationsplatserna på Bergslagsvägen.
- Stadens gator Skattegårdsvägen, Vinstavägen, Förrådsgränd ovanpå betongtunneln, Viltorpsbacken och Lyckselevägen.
- GC-tunnel under Bergslagsvägen som förbindelse mellan busshållplatserna på Bergslagsvägen.
- GC-förbindelse mellan busshållplatserna på Bergslagsvägen och Johannelunds tunnelbanestation, via betongtunneltaket.
- GC-bro över Bergslagsvägen parallellt med Skattegårdsvägen.
- GC-bro över Skattegårdsvägen parallellt med Bergslagsvägens östra sida.
- De GC-vägar som ansluter till Bergslagsvägen samt Bergslagsvägen med omfattning enligt bilaga 2.6.

- Kvartersmark ovan och invid betongtunnel vid Skattegårdsvägen återställs som asfaltyta för parkeringsändamål. De ytor som enligt detaljplanen ej får utformas för stadigvarande vistelse återställs som motsvarande park/naturmark.
- Betongtunneln vid Förrådsgränd dimensioneras för last enligt detaljplanens bestämmelser och för trafiklast enligt EN 1991:2. För att säkerställa att tillåten maxlast inte överskrids ska motsvarande begränsning regleras genom servitut i samband med lantmäteriförrättning.
- Ytor ovan betongtunnel vid tunnelbanan återställs i huvudsak enligt systemhandling som passage till tunnelbanan. Detaljutformning ska göras med hänsyn till detaljplanens skyddsbestämmelser.
- En dagvattenanläggning mellan tunnelbanans bro över Bergslagsvägen och Bergslagsplan.
- Bulleråtgärder i form av vallar och skärmar samt fasadåtgärder enligt bilaga 1 till arbetsplanens beskrivning.

TDp/Dp 2010-00866-54 Tunnel Kälvesta, se bilaga 2.7

För Projekt FS projekterar, bygger och bekostar Trafikverket med Projektmedel följande anordningar för allmän väg som staten genom Trafikverket är väghållare för:

- Förbifartens huvudkörbanor, ramper mot cirkulationsplatsen vid Skattegårdsvägen allt i tunnlar under mark samt en betongtunneldel under mark inom fastigheten Förrådet 3.
- En frånluftsbbyggnad(400_8) med ett friskluftsintag samt en tilluftsstation (400_6) vid Plaisirvägen. Trafikverket anlägger servicevägar för sitt behov på av Staden anvisad mark vid Plaisirvägen som säkras genom servitut.
- En mottagningsstation (400_7) för el vid Skattegårdsvägen/Packstensgränd.

6.4 Detaljplaner för Förbifartens anslutning till väg E18 i Hjulsta

TDp 2010-00733-54 Tunnel Lunda, se bilaga 2.8

För Projekt FS projekterar, bygger och bekostar Trafikverket med Projektmedel följande anordningar för allmän väg som staten genom Trafikverket är väghållare för:

- Förbifartens huvudkörbanor i tunnlar under mark.
- Ett mindre friskluftsintag (500_2) nära Bergslagsvägen inklusive en tillfart delvis via en av Stadens GC-vägar.
- En arbetstunnel som mynnar inom fastigheten Stockholm Lunda 6:1 (500_1). Efter trafiköppningen av Projekt FS gjuts arbetstunnelns övre del igen.

Dp 2010-04710-54 Tunnel Lunda/Hjulsta, se bilaga 2.8

För Projekt FS projekterar, bygger och bekostar Trafikverket med Projektmedel följande anordningar för allmän väg som staten genom Trafikverket är väghållare för:

- Förbifartens huvudkörbanor delvis i bergtunnlar delvis i betongtunnlar.
- Ett frånluftstorn och ett friskluftsintag jämte tillfart (500_5_A) från Bergslagsvägen.

Dp 2009-20807-54 Hjulstamotet, se bilaga 2.9

För Projekt FS projekterar, bygger och bekostar Trafikverket med Projektmedel följande anordningar för allmän väg som staten genom Trafikverket är väghållare för:

- Förbifartens ramper med anslutningar till cirkulationsplats för E18, huvudkörbanor med broar över stambanan, Spångaån och cirkulationsplatsen samt bro vid Hästa klack och betongtråg som ansluter mot betongtunnel för Hästatunneln.
- Teknikbyggnad med vändplan (500_6) nära Bergslagsvägen och Tenstavägen.
- Dagvattendamm 584, 585 och dagvattenanläggning 588. Avseende huvudmannaskap för dagvattenanläggningar se punkt 13.4.

Där huvudgata korsar under Förbifartens ska brostödets placering och huvudgatans detaljutformning anpassas med hänsyn till broarnas tekniska förutsättningar och till en ändamålsenlig utformning av huvudgatan, i huvudsak enligt detaljplanens illustrationer, så långt skäligt.

Trafikverket projekterar, bygger och bekostar med Projektmedel följande anordningar, för vilka Staden blir ägare och huvudman:

- Servicevägar till dagvattendammarna.
- GC-väg 580 väster om Mälarbanan.
- Tre stycken GC-vägar under Förbifarten vid Mälarbanan.
- Bullerskydd på Bergslagsvägens bro över Mälarbanan.
- Bulleråtgärder i form av vallar, skärmar samt fasadåtgärder enligt bilaga 1 till arbetsplanens beskrivning.
- Rivning av GC-bron över nuvarande Akallalänk nordost om Hjulstamotet.
- Akallalänken och länkens anslutning till Hjulstråket med bro över E18.
- Omläggning av GC-väg för att ersätta den rivna GC-bron med anpassning till Hästabron. GC-vägen utgör även serviceväg till dagvattenanläggning 588 på del av sträckan.

Parterna har tidigare gemensamt anordnat en inbjuden arkitekttävling om utformningen av området kring Hjulstamotet under namnet ”Stockholmsporten”.

Kring Hjulstamotet finns ett antal framtidsfrågor på längre sikt som behöver utredas vidare. Det bearbetade tävlingsresultatet är en av utgångspunkterna för utredningen. I detta syfte har parterna enats om att gemensamt och i samarbete med bl.a Järfälla kommun och SL/Landstinget genomföra en fördjupad utredning kring Hjulstamotet i huvudsak enligt nedan. Detaljerna ska regleras i ett fristående avtal.

- Långsiktig kapacitet i cirkulationsplatsen mellan E4/E18 med behov och möjligheter till framtida förstärkningar av denna.
- Järfällas/Barkarbystadens och övriga lokalvägnätets anslutningar till trafikplatsen/europavägarna.
- Lokala trafikförbindelser mellan stadsdelar inom och mellan kommunerna
- Möjligheter till långsiktig gemensam stadsutveckling mellan Stockholm och Järfälla i området kring trafikplatsen.
- Kollektivtrafikförbindelser

Med anledning av detta är parterna vidare ense om att:

I Projekt FS byggs Akallalänken ut enligt detaljplanen, dock har Staden rätt att senare besluta att bron över E18 inte ska byggas i detta skede. Om Staden så beslutar övergår ansvaret för att bygga anslutningen av Akallalänken över E18 till Staden. Stadens ställningstagande förutsätts ske innan förfrågningsunderlaget skickas ut för anbud och Trafikverket ska i god tid innan detta sker underrätta Staden om tidpunkt för utskick.

Trafikverket bidrar då till den alternativa brolösningen med 35 mnkr vilket motsvarar projekterings- och produktionskostnad för bro med väganslutning enligt detaljplanen. Beloppet ska reduceras med upparbetad projekteringskostnad vid tidpunkten för Stadens besked till Trafikverket. Beloppet utbetalas till Staden tidigast när motsvarande kostnad skulle uppstått för Trafikverket och senast när bron skulle ha tagits i drift enligt den tidplan som gällde vid tidpunkt för stadens besked.

En utgångspunkt för den gemensamt anordnade tävlingen om Stockholmsporten var tillgången på massor från Projekt FS. Som förberedelse inför eventuellt genomförande av Stockholmsporten åtar sig Trafikverket att från Projekt FS göra det möjligt att leverera berg- och jordmassor till projektet Stockholmsporten. Leveranserna förutsätter att Trafikverket tidsmässigt kan inarbeta detta i förfrågningsunderlag för aktuella entreprenader och att planering och genomförande av Stockholmsporten i övrigt går att samordna i tiden med projekt FS genomförande.

6.5 Detaljplaner för Förbifartens anslutning till Hanstavägen

Dp 2010-00804-54 Tunnel Hästa, se bilaga 2.10

För Projekt FS projekterar, bygger och bekostar Trafikverket med Projektmedel följande anordningar för allmän väg som staten genom Trafikverket är väghållare för:

- Förbifartens huvudkörbanor i berg och betongtunnlar under mark.
- Ett mindre friskluftsintag (600_1) nära Akallalänken inklusive en tillfart, samt serviceväg från Akallalänken till en teknikkiosk (500_10) vid betongtunnelpåslag vid Hästa klack.
- En arbetstunnel som mynnar inom fastigheten Stockholm Akalla 4:1 (600_3).

Trafikverket projekterar, bygger och bekostar med Projektmedel följande anordningar, för vilka Staden blir ägare och huvudman:

- Omläggning av Akallalänken.

Dp 2009-18965-54 Hanstamotet, se bilaga 2.11

För Projekt FS projekterar, bygger och bekostar Trafikverket med Projektmedel följande anordningar för allmän väg som staten genom Trafikverket är väghållare för:

- Förbifartens betongtunnel, betongtråg, bergskärning, huvudkörbanor, överliggande cirkulationsplats och ramper.

Trafikverket projekterar, bygger och bekostar med Projektmedel följande anordningar, för vilka Staden blir ägare och huvudman.

- Hanstavägen fram till anslutningen mot den överliggande cirkulationen över Förbifarten.
- Anpassningar av Finlandsgatan.
- Gång- och cykelförbindelsen från Akalla in i reservatet.
- GC-bro/ledningsbro med anslutning till Gamla landsvägen till Järfälla kyrka, över Förbifarten nära kommungränsen mot Sollentuna och fram till befintligt övergångsställe vid Norra kolonnvägen.

6.6 Detaljplaner för ovanjordsanläggningar

Parterna förbinder sig att verka för att den VA-station som planeras ligga intill Skärholmsvägen vid Dp 2009-17149-54 (vid 100_9, se bilaga 2.2) detaljplaneläggs.

Vad avser övriga ovanjordsanläggningar konstaterar parterna att någon eller några av dessa kan behöva detaljplaneläggas på nytt när detaljprojekteringen och byggandet av anläggningarna aktualiseras.

7. ÄNDRINGAR OCH TILLÄGG VID BYGGANDE AV PROJEKT FS

7.1 Åtgärdande av avvikelser m.m.

Rutiner för upprättande och godkännande av bygghandlingar framgår av punkt 5.1 ovan.

Om det kan konstateras att en kommunal anläggning eller del av sådan har eller kan antas ha utförts på ett sätt som avviker från vad parterna kommit överens om:

- i detta genomförandeavtal,
- i eventuella tilläggsavtal,
- i övrigt skriftligen kommit överens om,

ansvarar Trafikverket med Projektmedel för att åtgärda sådan avvikelse.

Om utförandet endast i ringa omfattning avviker från vad parterna kommit överens om i detta genomförandeavtal eller eventuella tilläggsavtal och inte har någon nämnvärd negativ påverkan behöver någon åtgärd inte ske.

7.2 Ändringar och tillägg till Stadens anläggningar

Parterna är medvetna om att vissa justeringar i förhållande till detta avtal, detaljplanerna och arbetsplanen kan komma att ske under byggande av Projekt FS. Parterna har därför enats om nedanstående reglering av ändrings- och tilläggsarbeten efter det att av Staden godkänd bygghandling har skickats ut som förfrågningsunderlag för anbudsräkning.

Ändringar: Trafikverket beslutar i konsensus med Staden om ändringar av ingående arbeten. Ändringar genomförs av Trafikverket och bekostas av Projektmedel.

Tillägg: Trafikverket beslutar i konsensus med Staden om tillägg till ingående arbeten. Initiativtagande part för tilläggsarbetet svarar för merkostnaden om inte annat följer av nästa stycke. I de fall Staden ska svara för merkostnader ska detta klargöras skriftligen mellan parterna innan arbeten utförs. I annat fall svarar Trafikverket för merkostnaderna.

I den mån Trafikverket gör en ändring och/eller tillägg till Förbifarten som medför ett tillägg i Stadens anläggningar svarar Trafikverket dock med Projektmedel för sådant tillägg. Detsamma gäller om tillägget är en följd av felaktig projektering eller brister i handlingarna i övrigt.

Överenskomna ändringar och tillägg ska skriftligen dokumenteras mellan parterna.

7.3 Ändringar och tillägg till Förbifarten

Beslut om ändring i och/eller tillägg till Förbifarten, i förhållande till de bygghandlingar som Staden granskat enligt punkt 5.1.2, ska tas efter samråd mellan parterna om ändringen/tillägget är av betydelse för Staden. Detta avser exempelvis markanvändning, trafikföring, ovanjordsanläggningar eller Förbifartens anslutningar till kommunala anläggningar, samt i frågor som i övrigt är av större eller mer principiell betydelse.

8. MARKÅTKOMST OCH UPPLÅTELSE R.M.M.

8.1 Inledning

Utgångspunkten för detta avtal är att Projekt FS i sin helhet kommer att ligga inom detaljplanlagt område, se särskilt punkt 6.6.

Staden är enligt de nuvarande detaljplaneförslagen, bilaga 4-16, huvudman för allmänna platser.

Förbifarten är inom Stockholms kommun i detaljplaneförslagen utlagd som allmän plats och kommer att vara att betrakta som gata enligt Plan- och bygglagen (2010:900) (nedan "PBL") samt allmän väg enligt Väglagen (1971:948).

Det framgår av Trafikverkets arbetsplan att Förbifarten kommer att betraktas som allmän väg på vilken bl.a. väglagens bestämmelser är tillämpliga. Staten ska vara väghållare för Förbifarten.

Det följer av PBL att i den mån staten är väghållare inom ett område som omfattas av detaljplan, ska det som enligt 6 kap. 18 § PBL gäller i fråga om kommunens skyldighet att ordna gator i stället gälla staten.

Det åvilar således Trafikverket att anlägga Förbifarten inom Stockholms kommun.

Om staten är väghållare för en allmän väg inom ett område som omfattas av detaljplan, ska staten svara för att vägen underhålls i enlighet med PBL.

Av § 7 i väglagen framgår att är staten väghållare inom ett område med detaljplan där kommunen är huvudman för allmänna platser, skall kommunen tillhandahålla den mark eller det utrymme som behövs för väg inom området.

8.2 Översikt mark som behöver tas i anspråk m.m.

Av bilaga 1.2, 1.4 och 2.1-2.11 framgår de markområden som Trafikverket behöver och önskar ta i anspråk permanent och tillfälligt. De närmare förutsättningarna för ianspråktagande framgår nedan.

Trafikverket ska i god tid före beräknad byggstart av Projekt FS skriftligen lämna uppgifter till Staden om preliminära tidpunkter för önskat tillträde till den mark som avses tas i anspråk tillfälligt.

I ansökan om polistillstånd respektive inför tecknande av nyttjanderättsavtal kommer slutliga tillträdestidpunkter att fastställas för nämnda markområden.

Tillträdestidpunkt för mark som upplåts permanent samt tillfälligt enligt 8.4.1 framgår nedan.

Parterna ska verka för att, i den utsträckning så är möjligt, mark upplåts eller polistillstånd erhålls i huvudsak i enlighet med Tidplan, se bilaga 17.

Rutiner för samverkan, hantering och ansvarsfördelning vad avser uppsägningar, frivilliga överenskommelser, förhandlingar, lantmäteriförrättningar, domstolsprocesser, kostnads- och ersättningsansvar m.m. samt allmänna bestämmelser för upplåtelse och nyttjande av mark framgår nedan under punkt 8.7-8.8.

8.3 Permanent upplåtelse och ianspråktagande av mark

8.3.1 Väg och andra anläggningar ovan mark

8.3.1.1 Åtkomst

Två olika typer av permanenta upplåtelser och ianspråktagande av mark kommer att aktualiseras för att möjliggöra genomförandet av Projekt FS:

1. Upplåtelser för allmän väg med staten genom Trafikverket som väghållare.
2. Ianspråktagande av mark för de anläggningar som Staden är eller ska bli ägare och huvudman för (och som inte utgör allmän väg).

För mark i Stadens ägo som permanent tas i anspråk för Projekt FS och som är belastad av nyttjanderätter (arrenden, hyresavtal, tomträtter eller andra rättigheter) avser Staden att i första hand tillgängliggöra marken genom uppsägningar eller frivilliga överenskommelser - i den mån och i den omfattning detta är möjligt - med respektive nyttjanderättshavare. Vad gäller ledningshavare och ledningsomläggningar, se punkt 8.6.

För mark i annans ägo eller som belastas av nyttjanderätt (arrenden, hyresavtal, tomträtter eller andra rättigheter) som ej är uppsägningsbara till den tidpunkt för tillträde som Trafikverket önskar, och som permanent behöver tas i anspråk för Projekt FS, avser Staden att i första hand tillgängliggöra marken genom frivilliga överenskommelser - i den mån och i den omfattning detta är möjligt - med respektive nyttjanderättshavare och i andra hand ansöka om lantmäteriförrättning enligt punkt 9.

8.3.1.2 Upplåtelse för allmän väg

De delar av Projekt FS som utgör allmän väg och som är belägna ovan mark (se bilaga 2.1-2.11) ska i första hand, genom fastighetsbildning enligt punkt 9 nedan, inrymmas i en eller flera fastigheter som ska ägas av Staden. Om fastighetsbildning inte visar sig möjlig eller av parterna inte bedöms lämplig ska istället rättigheter säkras via servitut genom lantmäteriförrättning.

Det utrymme ovan och under jord som behövs för ovanjordsanläggningar för den väganläggning där staten genom Trafikverket är väghållare enligt bilaga 2.1-2.11 och tillfart till dessa ska säkerställas genom 3D-fastighetsbildning och/eller servitut.

Placeringen av ovanjordsanläggningarna och tillfart till dessa framgår i huvudsak av detaljplan, arbetsplan och bilaga 2.1-2.11. Den närmare omfattningen av ovanstående får fastställas i samband med lantmäteriförrättningen. I arbetsplanen anges tillfarten till respektive ovanjordsanläggning som väganordning.

Staden upplåter den för väganläggningen bildade fastigheten/fastigheterna och servitutsrättigheten/-rättigheterna till Trafikverket för att tas i anspråk för väganläggning där staten genom Trafikverket är väghållare enligt bilaga 2.1-2.11.

Upplåtelsen för allmän väg och anläggningar enligt föregående stycken sker etappvis från och med att respektive detaljplan vinner laga kraft och Staden rättsligt förfogar över marken eller utrymmet på sådant sätt att marken eller utrymmet kan upplåtas till Trafikverket.

8.3.1.3 Ianspråktagande av mark för byggande av Stadens gator och anläggningar

Staden medger att Trafikverket tar den mark som Staden enligt bilaga 2.1-2.11 ska bli ägare till och huvudman för i anspråk för byggande av de kommunala anläggningarna inom Projekt FS.

Ianspråktagande enligt föregående stycken får sker etappvis från och med att respektive detaljplan vinner laga kraft och Staden rättsligt förfogar över marken på sådant sätt att marken kan ianspråktagas av Trafikverket.

8.3.1.4 Mark i Huddinge kommun

Trafikverket avser att ta i anspråk Stadens fastighet Masmo 1:15 belägen i Huddinge kommun med vägrätt, se bilaga 1.2.

8.3.2 Tunnlrar

8.3.2.1 Åtkomst m.m.

De delar av Projekt FS som utgör allmän väg och som är belägna under mark (se bilaga 2.1-2.11) ska i första hand, genom fastighetsbildning enligt punkt 9 nedan, inrymmas i en eller flera fastigheter som ska ägas av Staden. Om 3D-fastighetsbildning inte visar sig möjlig eller av parterna bedöms olämplig ska istället rättigheter säkras via servitut genom lantmäteriförrättning.

8.3.2.2 Upplåtelse för allmän väg

Staden upplåter det för väganläggningen bildade utrymmet/utrymmena under jord som Staden äger i form av en eller flera fastigheter och/eller de genom servitut förvärvade rättigheterna till Trafikverket för att tas i anspråk för väganläggning där staten genom Trafikverket är väghållare enligt bilaga 2.1-2.11.

Angående ovanjordsanläggningars anslutning till Förbifarten, se punkt 8.3.1.2 ovan.

Upplåtelsen för allmän väg och anläggningar enligt föregående stycke sker etappvis från och med att respektive detaljplan vinner laga kraft och Staden rättsligt förfogar över marken eller utrymmet på sådant sätt att marken eller utrymmet kan upplåtas till Trafikverket.

8.3.3 Skadeståndsansvar, förelägganden m.m.

Trafikverket svarar gentemot Staden för de skador, olägenheter och påverkan i övrigt som Förbifarten med dess samtliga anläggningar ovan och under jord kan få på tredje man

och/eller Staden. Trafikverket ska därvid bl.a. hålla Staden skadelös för alla anspråk, av vad slag de vara må, som riktas mot Staden från tredje man hänförliga, direkt eller indirekt, till Förbifarten, inkluderande, men inte begränsat till, det ansvar Staden kan ha gentemot tredjeman enligt miljöbalken. Trafikverket ansvarar för alla anspråk som tredje man kan ha gentemot Staden hänförliga direkt eller indirekt till Förbifarten.

Tredje man inkluderar även sådan part som Staden genom avtal kan tvingas utge ersättning till. Trafikverkets ansvar för sådana avtalsförpliktelser förutsätter dock att avtalsvillkoren är i enlighet med allmänna rättsprinciper.

Trafikverkets ansvar omfattar även åtgärder som vidtas eller underlåts av dess anställda samt av verket anlitate entreprenörer, leverantörer och övriga personer. Trafikverket ska även hålla Staden skadelös avseende samtliga kostnader m.m. föranledda av förelägganden från myndigheter som kan komma att riktas mot Staden i anledning av Förbifarten.

Ovanstående begränsar eller inskränker inte det ansvar eller den skadestands- eller ersättningskyldighet som kan åvila Trafikverket enligt bl.a. lag, praxis eller avtal.

8.4 Tillfällig upplåtelse av mark

Sex olika typer av tillfälliga upplåtelser av mark kommer att aktualiseras för att möjliggöra genomförandet av Projekt FS:

1. Område enligt arbetsplanen som avser tillfällig nyttjanderätt för etablering för anläggande av den allmänna vägen (punkt 8.4.1 nedan)
2. Område som avser tillfällig etablering för anläggande av kommunala anläggningar på offentlig plats utanför arbetsplanens område (punkt 8.4.2 och 8.4.4 nedan)
3. Område som avser tillfällig etablering för anläggande av allmän väg och kommunala anläggningar på av Staden ägd kvartersmark utanför arbetsplanens område (8.4.3 och 8.4.4 nedan)
4. Område som avser masshantering (punkt 8.4.4 nedan)
5. Område för tillfälliga hamnar (punkt 8.4.5 nedan)
6. Eventuellt område för evakueringspaviljonger (punkt 8.4.6 nedan)

De områden som avses under pkt 1-5 ovan framgår av bilagorna 2.1-2.11.

Staden och Trafikverket ska innan byggande av Projekt FS påbörjas vara överens om ovanstående områdens mer detaljerade omfattning i yta och tid för i princip alla skeden av genomförandet av Projekt FS.

Ytor för tillfälliga etableringsområden kan under Projekt FS genomförande komma att förändras, utgå eller tillkomma. Detta avtal ska då gälla i tillämpliga delar, och om någon av parterna så önskar ska särskild överenskommelse träffas om förändringarna.

8.4.1 Etablering för den allmänna vägen på offentlig plats eller utom plan

Sådana områden som behövs för byggandet av den allmänna vägen har på arbetsplaneritningarna markerats med ”områdesgräns avsedd att fastställas med tillfällig nyttjanderätt”. Områdena framgår av bilaga 2.1-2.11. Trafikverket eller av Trafikverket anlitaad entreprenör ska ansöka om polistillstånd där så erfordras och Staden verka för att sådant erhålles.

Förutom för de områden där Staden har intäkter från arrenden eller upplåtelser ska ingen avgift utgå för i föregående stycke nämnda områden.

För de områden där Staden har intäkter från arrenden eller upplåtelser ska särskilda nyttjanderättavtal enligt punkt 8.7.1 tecknas med en arrendeavgift om 50 kr/kvm och år. Detta avser de i bilaga 2.1-2.11 angivna etableringsytorna 500_1 (Lunda 6:1) samt 600_3 (Akalla 4:1 / Hägerstalund) samt eventuellt senare tillkommande ytor.

I de fall etableringsytor tar i anspråk parkvägar, parkeringar eller andra allmänna funktioner svarar Trafikverket istället för att så långt möjligt upprätthålla funktionen genom tillfälliga anordningar.

Tillträde till markområden enligt denna punkt får ske när Staden rättsligt förfogar över marken på sådant sätt att marken kan tas i anspråk av Trafikverket och efter eventuellt polistillstånd. Där särskilt nyttjanderättsavtal tecknas framgår tillträdestidpunkten av avtalet.

8.4.2 Etablering för kommunala anläggningar på offentlig plats eller utom plan

De etableringsområden på Stadens mark utanför arbetsplaneområdet som Trafikverket önskar ta i anspråk för anläggandet av de kommunala anläggningarna framgår i huvudsak av bilaga 1.2 och 1.4 samt 2.1-2.11.

Trafikverket eller av Trafikverket anlitaad entreprenör ska ansöka om polistillstånd där så erfordras och Staden verka för att sådant erhålles. Vid upplåtelse av dessa områden ska ingen avgift för upplåtelse av offentlig plats utgå.

8.4.3 Etablering på kvartersmark

Det framgår ovan under punkt 8.2 att Trafikverket i god tid innan byggstart för Projekt FS ska underrätta Staden om vilken kvartersmark i Stadens ägo som verket önskar ta i anspråk för etableringar avseende den allmänna vägen och de kommunala anläggningarna.

De markområden som identifierats vid tidpunkten för ingående av detta avtal framgår av bilaga 2.1-2.11.

För kvartersmark i Stadens ägo som framgår av bilaga 2.1-2.11 och som är belastad av nyttjanderätter (arrenden, hyresavtal, tomträtter eller andra rättigheter) avser Staden att

tillgängliggöra marken genom frivilliga överenskommelser med eller uppsägningar - i den mån och i den omfattning detta är möjligt och staden bedömer det lämpligt - av respektive nyttjanderättshavare.

Staden avgör om ytterligare kvartersmark, som inte framgår av bilaga 2.1-2.11, ska upplåtas eller inte.

För ovanstående upplåtelser ska särskilda nyttjanderättsavtal träffas med en arrendeavgift om 60 kr/kvm och år enligt punkt 8.7.1.

Kvartermark som Staden tillhandahåller Trafikverket enligt denna punkt 8.4.3 ska Trafikverket ha rätt att tillhandahålla till av Trafikverket anlita en entreprenör. Det ankommer på Trafikverket att tillse att erforderliga tillstånd för den verksamhet som bedrivs på nyttjanderättsområdet finns. Staden ska verka för att sådana tillstånd lämnas. Trafikverket iordningställer marken för avsett ändamål med erforderliga tillfartsvägar m.m.

8.4.4 Masshantering på Polygonen 2 och del av Masmö 1:1

Staden avser att upplåta fastigheten Polygonen 2 och del av fastigheten Masmö 1:1 i Huddinge kommun (etableringsyta 100_2 enligt bilaga 1.2) till Trafikverket för upplag och krossverksamhet. För denna upplåtelse ska särskilt nyttjanderättsavtal träffas med en arrendeavgift om 1 000 000 kr per år enligt punkt 8.7.1.

I övrigt ska bestämmelser enligt punkt 8.4.3 tillämpas.

8.4.5 Tillfälliga hamnar

8.4.5.1 Sättra Varv

Staden genom dess idrottsnämnd och Trafikverket avser att träffa en separat överenskommelse avseende upplåtelse av mark m.m. på del av fastigheten Båtvaggan 1.

Staden ska verka för upplåtelse av anslutande allmänplatsmark i enlighet med punkt 8.4.1 ovan.

8.4.5.2 Tyska botten

För tillfällig hamn upplåter Staden ca 400 kvm av fastigheten Norra Ängby 1:1 vid Tyska botten (se bilaga 1.4).

För denna upplåtelse ska särskilt nyttjanderättsavtal träffas med en arrendeavgift om 120.000 kronor per år enligt punkt 8.7.1.

I övrigt ska bestämmelser enligt punkt 8.4.3 tillämpas.

8.4.6 Plats för evakueringspaviljonger

I det fall genomförandet av Projekt FS orsakar störningar för boende som medför behov av tillfälliga ersättningsbostäder ansvarar Trafikverket för att tillhandahålla och bekosta sådana bostäder. I första hand avser Trafikverket att göra detta genom inhyrning av tillfälliga bostäder från fastighetsägare och/eller genom bostadsförmedlingen.

I de fall detta inte är möjligt eller bedöms lämpligt kan uppställning av tillfälliga evakueringspaviljonger komma ifråga. Trafikverket ansvarar för att söka lämpliga platser för detta samt för att ansöka om alla erforderliga tillstånd för dessa etableringar, inklusive polistillstånd för allmän plats upplåtelse där så krävs.

Staden ska verka för att möjliggöra sådana etableringar där platsen bedöms lämplig.

8.4.7 Skadeståndsansvar, förelägganden m.m.

För Trafikverkets verksamhet inom de tillfälliga nyttjanderättsområdena gäller samma ansvar som för anläggandet av Projekt FS enligt vad som närmare framgår under punkt 5.2 ovan.

8.5 Partiell eller hel återgång av permanent upplåten mark enligt punkt 8.3

Trafikverket åtar sig att meddela Staden om ett område för vilken Staden upplåtit nyttjanderätt enligt punkt 8.3 inte längre, helt eller delvis, behövs eller ändras till sin utformning.

Vid sådana förhållanden ska Trafikverket, om inte annat överenskomms mellan parterna, återställa aktuellt nyttjanderättsområde, som inte längre behövs, i likvärdigt skick, fritt från Trafikverket tillhöriga byggnader, byggnadsrester och andra anordningar i eller över mark samt återlämna dispositionsrätten av området till Staden. Staden kan därefter ianspråka det återlämnade området för annat ändamål.

Ovanstående inskränker inte Trafikverkets skyldigheter enligt lag, tillstånd, praxis eller avtal för återlämnande av mark.

8.6 Ledningsomläggningar

För byggande och genomförande av Projekt FS lägger Trafikverket om berörda ledningar och därtill hörande anläggningar. Sådan omläggning kräver ledningsägarnas tillstånd. Avtal ska upprättas mellan respektive ledningsinnehavare och Trafikverket. Staden och Trafikverket ska därvid verka för att avtalen inte blir sämre än vad som skulle gälla för Staden i motsvarande situation.

Det erinras om att nedläggning/placering av ledningar och därtill hörande anordningar, i eller på Stadens mark, kräver Stadens godkännande.

8.7 Rutiner och allmänna bestämmelser för upplåtelse och nyttjande av mark

Utöver vad som framgår på annat ställe i detta avtal och i förekommande fall av polistillstånd med däri föreskrivna villkor gäller följande för Trafikverkets tillfälliga och permanenta nyttjande av mark.

Befintlig vegetation, geologiska formationer t.ex. bergsytor och block, m.m. inom samtliga markområden som ianspråkats av Trafikverket skyddas om möjligt. Parterna är överens om att gemensamt identifiera det som ska sparas inom etableringarna med den inventering som Trafikverket utför som underlag.

Innan Trafikverket eller dess entreprenör tillträder respektive markområde ska parterna gemensamt utföra syn av området. Status och eventuella skyddsåtgärder ska framgå av protokollet.

I de delar upplåtelser och ianspråktagande av mark avser naturreservat är Trafikverket skyldigt att tillse att alla nödvändiga tillstånd för nyttjande av sådan mark erhålles innan marken tas i anspråk.

De tillfälliga arbets- och etableringsområdena ska i görligaste mån begränsas i tid och rum. Områdena ska återlämnas i motsvarande ursprungligt skick om inte annat överenskomms mellan parterna.

Om Staden önskar att de tillfälliga arbets- och etableringsområdena återställs på annat sätt än till ursprungligt skick, och om så kan ske utan att kostnaderna ökar, åtar sig Trafikverket att göra detta.

Innan marken återlämnas till staden skall ytorna gemensamt efterbesiktigas av parterna och eventuella skador åtgärdas av Trafikverket.

8.7.1 Nyttjanderättsavtal

För upplåtelser enligt punkt 8.4 ovan där särskilda nyttjanderättsavtal ska träffas innan tillträde sker, ska dessa i huvudsak utformas i enlighet med Stadens standardmall för arrendeupplåtelser. I dessa avtal kan särskilda villkor behöva införas beroende på områdets användning och omfattning. Åtgärder såsom skyddsåtgärder, anläggande av tillfartsväg, iordningställande m.m. på och utanför arrendeområdet regleras i respektive nyttjanderättsavtal.

De i punkt 8.4.1-8.4.5 angivna arrendeavgifterna utgår från och med tillträdesdagen enligt respektive nyttjanderättsavtal. Avgifterna avser basavgifter, i prisnivå okt 2014. Från och med den 1 januari 2015 ska avgifterna justeras vid varje kalenderårs början med 100 % av förändringen av Statistiska Centralbyråns konsumentprisindex enligt följande:

$$\text{Arrendeavgiften} = \text{Basavgiften} \times (1 + (\text{fjölårsindex} - \text{basindex})) / \text{basindex}$$

Basavgiften är den ursprungliga arrendeavgiften. Med indexförändring avses här skillnaden mellan index för oktober månad 2014 (basindex) och för oktober månad året

före respektive regleringstidpunkt (fjolårsindex). Arrendeavgiften skall dock aldrig underskrida basavgiften. Arrendeavgiften avrundas till heltal kronor.

I de särskilda nyttjanderättsavtalen kommer särskild indexklausul motsvarande ovanstående att införas.

8.8 Rutiner för markåtkomst, ersättningsansvar m.m.

För att genomföra och hantera markåtkomstfrågorna enligt detta avtal har parterna kommit överens om följande avseende samverkan, hantering och ansvarsfördelning vad avser uppsägningar, frivilliga överenskommelser, förhandlingar, lantmäteriförrättningar, domstolsprocesser, kostnads- och ersättningsansvar m.m.

Parterna har ett ömsesidigt ansvar för och åtagande att etablera, vidmakthålla och löpande utveckla en rationell samverkan för att genomföra åtagandena enligt denna punkt.

I punkterna 8.8.1-8.8.3 nedan har parterna kommit överens om en övergripande fördelning av parternas roller och ansvar vad avser kommunikation, planering, genomförande och rutiner i övrigt för markåtkomstfrågor enligt kapitel 8.

Parterna är medvetna om att strukturerna och formerna för samarbete kan behöva justeras när arbetet med Projekt FS påbörjats.

För åtagandena enligt denna punkt åtar sig parterna att använda erforderligt antal kvalificerade och lämpliga personer.

8.8.1 Mark enligt punkt 8.3.1 (Väg och andra anordningar ovan mark)

8.8.1.1 Uppsägning eller frivillig överenskommelse

Staden genomför uppsägningar av nyttjanderättshavare eller, om uppsägning inte är aktuell, inleder förhandlingar om frivilliga överenskommelser med berörda nyttjanderättshavare och/eller fastighetsägare.

Trafikverket ansvarar därefter för att aktivt driva förhandlingarna om ersättning m.m. med berörda nyttjanderättshavare och/eller fastighetsägare i samband med uppsägning eller, om sådan av någon anledning inte görs, frivillig överenskommelse, biträdda av Staden.

Utgångspunkten för sådana förhandlingar ska vara att om möjligt träffa en överenskommelse med nyttjanderättshavare och/eller fastighetsägare utom rätta. Om Staden bedömer det lämpligt är Trafikverket skyldigt att genomföra förhandlingarna med stöd av fullmakt utfärdad av Staden.

Trafikverket ska vid behov upprätta förslag till överenskommelse om avflyttning, ersättning m.m. med nyttjanderättshavaren och/eller fastighetsägaren med utgångspunkt i gällande avtal mellan nyttjanderättshavaren och/eller fastighetsägaren och Staden. Sådan överenskommelse ska träffas skriftligen mellan Staden och nyttjanderättshavaren och/eller fastighetsägaren samt godkännas av Trafikverket vad avser eventuell ersättning.

Om nyttjanderättshavare efter uppsägning inleder domstolsprocess mot Staden i anledning av uppsägningen ansvarar Trafikverket för samtliga Stadens rättegångskostnader i processen.

Trafikverket svarar därutöver för den ersättning Staden kan tvingas utge till nyttjanderättshavare och/eller fastighetsägare i anledning av uppsägning, frivillig uppgörelse eller enligt domstols dom.

8.8.1.2 Lantmäteriförrättning

För mark som inte kan eller enligt Stadens bedömning inte bör tillgängliggöras genom uppsägning eller frivillig överenskommelse ansöker Staden om lantmäteriförrättning enligt punkt 9.

8.8.2 Mark enligt punkt 8.3.2 (Tunnlar)

För de delar av Projekt FS som är belägna i tunnlar ansöker Staden om lantmäteriförrättning enligt punkt 9.

8.8.3 Mark enligt punkt 8.4 (Tillfällig upplåtelse av mark)

Åtkomst till mark enligt punkt 8.4 hanteras, med undantag av punkt 8.4.5.1 (Sätra Varv), på samma sätt som i punkt 8.8.1.1 och 8.8.1.2 ovan.

9. FASTIGHETSBILDNING OCH ÄGANDE

9.1 Fastighetsbildning

Staden ansöker om och Trafikverket bekostar lantmäteriförrättning där så erfordras för genomförande av Projekt FS.

Ansökan avser tillträde till marken/utrymmet med stöd i detaljplan.

Trafikverket utarbetar alla underlag för sådana ansökningar samt genomför, biträdda av Staden, förhandlingar med markägare/nyttjanderättshavare om ersättning samt förhandlingar med sakägare och andra berörda. Staden fattar besluten i förhandlingarna. Utgångspunkten för sådana förhandlingar ska vara att om möjligt träffa en frivillig överenskommelse med nyttjanderättshavarna och/eller fastighetsägarna utom rätta.

Om Staden så önskar är Trafikverket skyldigt att tillhandahålla erforderligt antal personer som med stöd av fullmakt från Staden genomför hela eller delar av förrättningen.

Om lantmäteriförrättningen leder till domstolsprocess, oavsett om denna rör tillträdet eller ersättningen, ansvarar Staden för sådan process.

Trafikverket svarar med Projektmedel för samtliga kostnader för tillhandahållande av mark och utrymmen enligt denna punkt såsom intrångsersättningar till tredjeman för inlösen av mark, frivilligt överenskomna ersättningar till arrendatorer, tomträttshavare, hyresgäster eller andra rättighetshavare och samtliga rättegångskostnader inklusive kostnader för av Staden anställt ombud.

9.2 Ägande

Parterna är överens om följande grundprincip för ägandet:

Staden äger eller ska bli ägare till de blivande fastigheterna inom Stockholms kommun och/eller motsvarande härskande fastigheter med servitut för Förbifarten. Staden äger eller ska bli ägare till även övriga fastigheter som ska ianspråkta för väganordning inom detaljplan med kommunen som huvudman för allmän plats.

Trafikverket ska äga Förbifartens väganordningar inklusive tunnelkonstruktionerna och tillhörande installationer, se bilaga 3.

Översiktliga gränser för ägande, se bilaga 2.1-2.11.

10. FINANSIERING

Utgångspunkten för detta avtal är att Projekt FS i sin helhet bekostas med Projektmedel.

Om inte annat uttryckligen anges i detta avtal svarar Trafikverket därför med Projektmedel för samtliga kostnader (utan avdrag för förvaltningskostnader enligt § 70 väglagen) för projektering, upphandling, byggande och genomförande av Projekt FS.

Staden har enligt tidigare avtal mellan parterna, tecknat 2008, medfinansierat del av arbetsplanens framtagande med 50 mnkr. Med tecknandet av detta Genomförandevalt för projekt FS är den ekonomiska regleringen av ovan nämnda avtal avslutad.

Staden svarar dock för kostnaden för egen personal som deltar vid förhandlingar, möten m.m. med undantag för vad som framgår av punkt 9.1 sista stycket ovan om ombud vid process.

Staden äger rätt att utfå ersättning från Trafikverket för lösen av mark m.m. enligt detta avtal senast den dag ersättning ska utbetalas till fastighetsägare, servituts- eller nyttjanderättshavare m.fl. enligt frivillig överenskommelser, beslut, domar m.m. Parterna kan överenskomma att betalning ska ske direkt från Trafikverket till berörd ersättningsberättigad part.

Trafikverket svarar även efter genomförandet med Projektmedel för kostnader som kan uppkomma för inlösen av mark som Staden på grund av lag, exempelvis 14 kap. PBL, eller frivillig överenskommelse tvingas lösa in för genomförandet av detaljplanerna för Projekt FS till den del som avses för Förbifarten. Se bilaga 4-16. Trafikverkets ersättning

till Staden för Stadens inlösenkostnader kan komma att jämkas för det fall Staden upplåter eller överlåter fastigheten som inlösts inom fem år från Stadens förvärv.

10.1 Kostnadsförändringar

Enligt punkt 6 i Finansieringsavtalet ska eventuella fördyringar i Projekt FS finansieras enligt principerna i punkt 4 i samma avtal, d.v.s. fördelas mellan statligt anslag och trängselskattemedel.

Kostnader som uppkommer med anledning av ändringar och tillägg under byggande av Projekt FS regleras särskilt i punkt 7.

10.2 Kostnadsbegränsningar

Trafikverkets uppgift är att tillse att kostnaderna för förberedelse och byggande av Projekt FS hålls inom de kostnadsramar som riksdagen beslutat eller kommer att besluta. Staden ska verka för att kostnadsramarna för Projekt FS kan innehållas vad gäller verksamheter inom Stockholms kommun.

11. TIDPLAN

Parterna förbinder sig att verka för att hålla Tidplanen, bilaga 17, daterad 2012-11-23, vilken har upprättats av Trafikverket. Trafikverket ansvarar för att tidplanen uppdateras i den mån det behövs.

Parterna ska hålla varandra informerade om omständigheter som kan komma att påverka tidplanen.

Om tidplanen behöver ändras ska parterna samråda om detta i projektgruppen (se punkt 15 nedan).

12. SÄKERHETSFÖRESKRIFTER

Omfattningen av skydds-zoner för berg- och betongtunnlar framgår av bestämmelser i detaljplaner och arbetsplan. De bildade fastighetsgränsernas eller servitutsgränsernas slutliga läge för tunnelarna inklusive skydds-zon fastställs vid lantmäteriförrättning.

Skydds-zonerna är avsedda att säkerställa rådighet över utrymme för att bygga, säkerställa bärigheten, underhålla och vid behov förnya tunnelarna med ingående konstruktioner. För betongtunnlar belägna i eller under kvartersmark ska Trafikverkets möjligheter till markåtkomst för att inspektera och reparera eller förnya konstruktioner säkerställas genom servitut.

Det finns ett stort samhällsintresse av en fortsatt stadsutveckling i anslutning till Förbifarten. Under förutsättning att det säkerställs att tunnelarnas funktion, säkerhetsklassning, skydds-zoner, säkerhet och bestånd samt framtida nyttjande, underhåll

och förnyelse inte äventyras ska Trafikverket medverka i kommande planläggning för sådan bebyggelse. Staden ska verka för att säkerhetsklassningen av tunnlarna inte förändras till en lägre klass.

13. MILJÖ

13.1 Allmänt

Trafikverket ska lämna erforderligt underlag avseende väganläggningen samt driften och nyttjandet av denna till den MKB som upprättas i samband med upprättandet av nya detaljplaner för Förbifarten.

Trafikverket ska, i samråd med Staden, verka för att Förbifarten i sitt permanenta läge utformas så att emissioner från vägen håller sig inom respektive rikt/norm/mål-värden eller motsvarande.

Inom de tillfälliga arbets- och etableringsområdena får Trafikverket, under förutsättning att erforderliga tillstånd härför erhålles, temporärt lagra tjärhaltig asfalt från befintliga vägar i avvaktan på återanvändning inom Projekt FS.

13.2 Föroreningar

Staden tillhandahåller befintligt material eller inventeringar över möjliga miljöföroreningar för de fastigheter där väganordningar ska anläggas i god tid innan inlösen sker av nödvändiga markområden.

Trafikverket ska därefter snarast genomföra översiktliga undersökningar av de aktuella markområdena. Trafikverket avgör därefter om ytterligare, fördjupade undersökningar måste göras. För det fall skälig misstanke om föroreningar föreligger ska Trafikverket anmäla detta till tillsynsmyndigheten.

Om Trafikverket är att anse som verksamhetsutövare med anledning av provtagningar eller andra markåtgärder åligger det Trafikverket att med stöd av ansvarsfördelning enligt 10 kap. 6 § miljöbalken föra regresstalan mot tidigare verksamhetsutövare. Staden ska bidra med tillgängliga uppgifter angående tidigare verksamheter för att underlätta Trafikverkets talan.

För det fall Staden, i egenskap av verksamhetsutövare och/eller fastighetsägare föreläggs att utreda och/eller sanera marken ska åtgärderna bekostas av Staden oavsett vem som utför dessa.

13.3 Buller

I bilaga 1 till arbetsplanens beskrivning listas de skadeförebyggande åtgärder som Trafikverket förutser och kommer att erbjuda. Trafikverket åtar sig vidare att uppfylla de krav på åtgärder som uppkommer med anledning av miljöprovningar avseende

Förbifarten samt krav på åtgärder med anledning av eventuellt omprövade tillstånd enligt miljöbalken.

13.4 Dagvatten

Dagvatten från Förbifarten ska behandlas innan det släpps ut i recipient. Målsättningen är att belastningen på recipienten inte ska öka. Om utförd behandlingsmetod ej fungerar på tillfredställande sätt ska parterna uppta diskussioner om lämplig åtgärd. Utgångspunkten är att vägdagvattnet omhändertas av den som är huvudman enligt Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. Parterna är överens om att dagvattenanläggningar är anmälningspliktiga.

Trafikverket är tills vidare huvudman enligt ovan, till dess dom meddelas i målen VA 179/08 samt VA 448/12 i VA-nämnden eller M 1230-11 i mark- och miljödomstolen som vinner laga kraft och som påvisar att vid varje tidpunkt gällande lagstiftning ska tolkas på annat sätt.

14. ÖVERTAGANDE, DRIFT, UNDERHÅLL OCH FÖRNYELSE

14.1 Kontroll, besiktning och garantier

Staden ska beredas tillfälle att såsom likställd med Trafikverket närvara vid kontroll och besiktning av de anordningar som Staden ska äga och vara huvudman för.

Garantiåtaganden och ansvarsåtaganden från entreprenörernas sida ska för dessa anordningar gälla även gentemot Staden. För grönytor som Staden ska överta ska Trafikverket åläggas 5 års driftansvar från godkänd slutbesiktning.

Det åligger Trafikverket att tillse att respektive entreprenör åtgärdar fel och brister i utförd entreprenad. Detta ansvar inkluderar även fel och brister som uppkommer under garantitiden.

Staden och Trafikverket ska genomföra gemensamma övertagandebesiktningar. Efter godkänd övertagandebesiktning övertar Staden ansvar för den aktuella anläggningen som ägare och huvudman.

14.2 Drift, underhåll och förnyelse

14.2.1 Tillfälliga anordningar

Trafikverket svarar med Projektmedel för drift och underhåll av tillfälliga anordningar inom Projekt FS. Parterna kan träffa särskilda överenskommelser om driftansvar för tillfälliga vägar öppna för allmän trafik.

14.2.2 Permanenta anordningar

Trafikverket svarar för drift, underhåll och förnyelse av de anordningar för allmän väg

som staten blir väghållare för. Efter godkänd övertagandebesiktning enligt punkt 14.1 svarar Staden för drift, underhåll och förnyelse av de anordningar som Staden blir huvudman för enligt bilaga 2.1-2.11.

Detta gäller med undantag av vad som sägs nedan.

Vid uppförande av bullerskärm inom vägområde för allmän väg svarar Staden normalt för drift och underhåll av sidan från allmän väg och Trafikverket svarar där Trafikverket är väghållare för drift och underhåll av sidan mot allmän väg samt för bullerskärmens stomme. Klottersanering ingår i begreppet drift och underhåll. Kostnaderna för detta fördelas på motsvarande sätt.

För de bullerskärmar som står utanför vägområdet för Förbifarten och som står på Stadens mark, svarar Staden för drift och underhåll av bullerskärmarerna i sin helhet inklusive dess stomme.

Vid uppförande av stödmur mellan allmän väg och annan väg är det väghållaren/huvudmannen för den lägre belägna vägen som svarar för drift och underhåll av stödmurs ytskikt mot den lägre belägna vägen. Den högre belägna vägens väghållare/huvudman ansvarar för drift och underhåll av stödmur i övrigt.

Väghållare/huvudman för bro över annan huvudmans väg ansvarar för drift och underhåll med undantag av undersidans ytskikt, installationer och belysning för den underliggande vägen, som sköts av väghållare/huvudman till underliggande väg/mark.

Ansvaret för drift och underhåll för de olika anordningarna redovisas i bilaga 2.1- 2.11. Inför färdigställandet av Projekt FS ska detaljerade driftsavtal upprättas med gränser och ekonomiska förpliktelser.

Staden och dess anläggningsägande bolag ska utan särskild ersättning, men efter tillstånd i varje enskilt fall av Trafikverket, på egen bekostnad äga tillträde till, för den allmänna vägen upplåten mark, för drift, underhåll, tillsyn och eventuellt borttagande av där befintliga kommunala anordningar såsom ledningar, rör, kulvertar m.m.

15. ORGANISATION M.M.

15.1 Organisation

För åtagande enligt detta avtal ska respektive part bemanna sin organisation med resurser i den omfattning som krävs för ett genomförande enligt Tidplanen för Projekt FS.

Tillsammans ska parterna tillsätta en gemensam projektgrupp där respektive part representeras av en projektledare. Projektgruppens uppgift är att ansvara för samråd och övriga ställningstaganden som är av gemensam karaktär. Om fråga eller ärende faller utanför delegationen för en eller flera av gruppens deltagare ska gruppen istället utarbeta underlag för ställningstagande i sådan fråga/ärende. Projektgruppen ska fastställa en gemensam mötesserie.

Projektgruppen ansvarar bl.a. för att med utgångspunkt i detta avtal utarbeta mer detaljerade rutiner för genomförandet av detta avtal såsom rutiner för granskning, markåtkomst, ledningsflyttar, dokumentation, kontroll och besiktningar m.m.

15.2 Fakturering

Parterna överenskommer om hur faktureringen i förekommande fall ska ske.

15.3 Information

Trafikverket är ansvarigt för den information till allmänhet som kommer att behövas i samband med planering och genomförande av Projekt FS. Staden ska delges informationsmaterial som upprättas. Staden ska beredas möjlighet att delta på Trafikverkets informationsmöten för allmänheten. Motsvarande gäller för Trafikverkets deltagande på Stadens informationsmöten.

Parterna ska verka för en samordning av samråd, utställning mm i den formella processen för arbets- respektive detaljplanerna. Trafikverket upprättar en kommunikationsplan.

15.4 Dokumentation

Trafikverket ska efter genomförandet upprätta och överlämna handlingar/relationshandlingar enligt Stadens anvisningar för de anläggningar för vilka Staden ska bli ägare till och huvudman för.

16. ARBETENAS AVBRYTANDE

Om Staden på Trafikverkets begäran friställer mark eller vidtar motsvarande åtgärder innan nödvändiga myndighetsbeslut föreligger, och Projekt FS genomförande därefter avbryts eller avsevärt försenas ska Trafikverket ersätta Staden för nedlagda kostnader.

17. TVIST

Tvist med anledning av detta avtal ska slutligt avgöras i allmän domstol.

18. ÖVRIGT

Parterna är medvetna om

att stadsbyggnadsnämnden eller kommunfullmäktige beslutar om att anta detaljplan. Beslut om att anta detaljplan ska föregås av samråd med dem som berörs av planen och andra beredningsåtgärder. Trafikverket är även medvetet om att sakägare har rätt att anföra besvär mot beslut att antaga detaljplan och att beslut om antagande av detaljplan kan prövas av länsstyrelsen och regeringen samt bli föremål för rättsprövning,

att detta avtal inte är bindande för kommunens organ, med undantag för Exploateringsnämnden och Trafik- och renhållningsnämnden, vid prövning av förslag till detaljplan.

19. VILLKOR FÖR AVTALETS GILTIGHET

Detta avtal gäller, med undantag av punkt 16, under förutsättningen

att Stockholms kommunfullmäktige senast 2014-06-30 godkänner avtalet genom ett beslut som senare vinner laga kraft.

20. VILLKOR FÖR AVTALETS GENOMFÖRANDE

Genomförande och byggande i enlighet med detta avtal är villkorat av

dels att Stockholms kommunfullmäktige beslutar att anta de nya detaljplaner som erfordras enligt detta avtal samt att dessa beslut senare vinner laga kraft,

dels att arbetsplanen fastställs genom beslut som senare vinner laga kraft och

dels att Trafikverket erhåller nödvändiga tillstånd samt att nödvändiga projektmedel anslås eller på annat sätt blir tillgängliga för Trafikverket.

_____
 Detta avtal är upprättat i tre likalydande exemplar varav parterna tagit var sitt.

2013

2013

Stockholms stad
 För Trafik- och renhållningsnämnden

För Trafikverket Region Stockholm

_____
 ( )

_____
 ( )

2013

Stockholms stad
 För Exploateringsnämnden

_____
 ( )